

5.2. MUNKAHELYMEGTARTÓ BÉRTÁMOGATÁSOK MAGYARORSZÁGON A JÁRVÁNY IDEJÉN

KREKÓ JUDIT & VARGA JÚLIA

A koronavírus-járvány idején a kormány három nagyobb munkahelymegtartó bértámogatási programot indított. Az első hullám idején bevezetett *Csökkentett munkaidős foglalkoztatás támogatása* nevű programot április 16-án, a veszélyhelyzet március 11-i kihirdetése után több mint egy hónappal vezették be.¹ Más országok hasonló programjai a lezárások kezdetekor vagy kis idő elteltével hozzáférhetőek voltak, a magyar program azonban csak hetekkel később vált elérhetővé (lásd 5.1. alfejezet). A bevezetéskor a jogosultsági feltételek szigorúak, a bértámogatás összege pedig alacsony volt nemzetközi összehasonlításban: a maximum 30–50-os százalékos munkaidő-kiesés 70 százalékát fizette az állam, maximum 75 ezer forintig. A program bevezetését követő hetekben így csak néhány ezer vállalkozás nyújtott be kérelmet. Végül a kormány a kezdeti, rendkívül szigorú feltételeket április 29-től valamelyest lazította: a munkaidő-kiesés megengedett tartományát 15–75 százalékosra bővítette, a támogatás maximális mértékét pedig 112 ezer forintra emelte.

A támogatási programokról az ITM Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat regisztrált álláskeresők egyedi anonimizált adatait tartalmazó nyilvántartása alapján formálhatunk képet. A koronavírus-járvány első hullámának idején indított munkahelymegtartó támogatások szerkezetéről nincsen információnk, a támogatásban részesülők számáról és a felvétel idejéről azonban igen.

A csökkentett munkaidős támogatások a feltételek módosítását követően, 2020 májusában futottak fel, a márciusi és áprilisi elbocsátásokat azonban már nem tudták megakadályozni. A csökkentett munkaidős bértámogatási program késlekedésének a hatását az 5.2.1. ábra tükrözi: mire a csökkentett munkaidős foglalkoztatási támogatás érdemben elindult, a regisztrált álláskeresők körébe márciusban és áprilisban mintegy 70 ezer fővel több áramlott be, mint 2019-ben. A NAV járulékbevallási adatai pedig azt mutatják, hogy 2020. márciusról áprilisra több mint 140 ezer emberrel több veszítette el biztosítotti státusát, mint 2019 hasonló időszakában (lásd 2.6. fejezet).

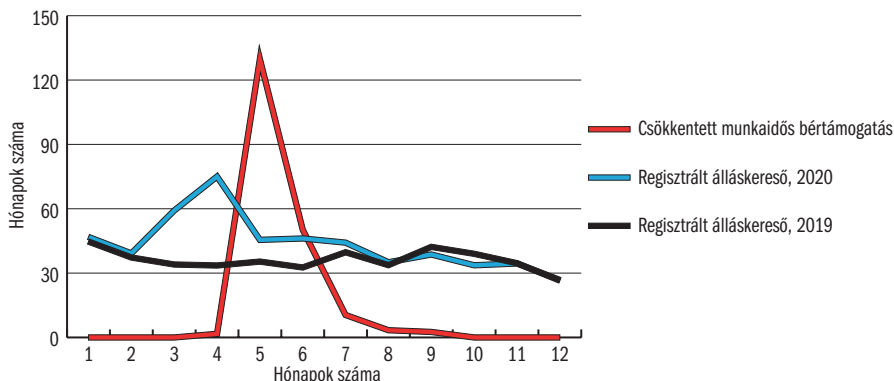
5.2.1. táblázat: A koronavírus-járvány idején nyújtott bértámogatási programok összefoglaló adatai

	Csökkentett munkaidős	Kutatási-fejlesztési	Ágazati bértámogatás
Támogatott munkavállalók száma (ezer fő)	198	27	165
Összeg, ezer forint/fő	140	740	670
A program időzítése	2020. április 16. - 2020. augusztus 31.	2020. április 16. - 2020. augusztus 31.; 2021. január 4. - 2021. május 31.	2020. november 11. - 2021. május 31.

Forrás: ITM NFSz regisztrált álláskeresőket tartalmazó nyilvántartása, ÁSZ.

¹ 105/2020. (IV. 10.) kormányrendelet.

5.2.1. ábra: Az új regisztrált álláskeresők és csökkentett munkaidős foglalkoztatás támogatási programjába belépők száma

Forrás: ITM NFSz regisztrált álláskeresőket tartalmazó nyilvántartása.

A kutatási-fejlesztési, nem költségvetési finanszírozású álláshelyek megőrzésére szintén 2020 április közepén indított program – ellentétben a csökkentett munkaidős foglalkoztatási programmal – nemzetközi viszonylaton kifejezetten bőkezűnek tekinthető.² Több mint 27 ezer, a kutatási, fejlesztési és innovációs szektorban dolgozó kutató részesült bértámogatásban, miközben a KSH adatai szerint a kutató-fejlesztőhelyek számított állományi létszáma 48 ezer, ebből a kutatók száma 34 ezer fő. A magasan képzett, kutatásban és fejlesztésben dolgozó alkalmazottak után akkor is járt a bértámogatás, ha a munkahelyet vagy a munkavégzést a járványhelyzet közvetlenül nem fenyegette. A kutatási-fejlesztési bértámogatás egy főre jutó összege (összesen 740 ezer forint) jóval meghaladta a csökkentett munkaidős foglalkoztatási támogatás egy főre jutó 140 ezer forintos értékét. A program eredetileg három hónapig tartott, 2021 januárjában újabb három hónapos időtartamra a programot újraindították.

A második hullám idején bevezetett programot, az ágazati bértámogatást az első hullámmal ellentétben késlekedés nélkül, a november 11-i lezárásokat követő napon indították el, így az első hullámban bevezetett programoknál nagyobb eséllyel segíthette a munkahelyek megőrzését.³ Az új bértámogatási programot a járvány által leginkább sújtott, többnyire a turizmushoz, vendéglátóiparhoz, kulturális szolgáltatásokhoz kapcsolódó 25 TEÁOR-csoporthoz tartató ágazatok vállalatai igényelhették. A támogatás összege – a minimálbér 150 százaléka erejéig – a munkabér maximum 50 százalékat fedezte. Az ágazati bértámogatás tehát az első programnál bőkezűbb volt, a támogatás mértéke ugyanakkor még ekkor is elmaradt a más országokétól (lásd 5.1. fejezet). 2021. március 8-tól, a koronavírus-járvány harmadik hullámához kapcsolódó lezárások miatt a kormány kiterjesztette az ágazatok körét.⁴

A bértámogatási program megoszlását – egyedi szintű NFSZ-adatok alapján – mutatja az 5.2.2. táblázat. A támogatások túlnyomó többségét a kedvezménye-

² 103/2020. (IV.10.) kormányrendelet.

³ Lásd: NFSZ.

⁴ Lásd: tbszemle.hu.

zettek több hónapig kapták, háromnegyedét a program elindulásától kezdődően legalább május 31-ig, tehát hét hónapon át. Május végéig 165 ezer ember kapott bértámogatást, a támogatottak 60 százaléka nő volt. Ennek az a magyarázata, hogy a nők nagyobb arányban dolgoznak az érintett szektorokban

5.2.2. táblázat: Az ágazati bértámogatásban részesülők megoszlása, 2020. november – 2021. május

Mutató	Érték
A bértámogatásban részesülők száma (fő)	165 422
A nők aránya (százalék)	58,2
Foglalkozások (százalék)	
Fehérgalléros foglalkozások (FEOR 1-3) aránya	23
Képzettséget nem igénylő foglalkozások (FEOR 9)	24
Vendéglátóipari foglalkozások,	35
Kereskedelmi foglalkozások	22
Iskolai végzettség (százalék)	
Maximum nyolc általános	9,2
Középfokú	75,8
Felsőfokú	14,9
Ágazat (százalék)	
Vendéglátás (TEÁOR 56)	38,1
Kiskereskedelem (TEÁOR 47)	20,7
Szálláshely-szolgáltatás (TEÁOR 55)	9,8
Vállalati méret (fő)	
1-9	38
10-49	30
50-249	15
250 felett	17

Forrás: Saját számítás az *ITM NFSz* regisztrált álláskeresőket tartalmazó nyilvántartása alapján.

A támogatottak 38 százalékát a vendéglátáshoz köthető ágazatok, éttermi és mozgó vendéglátásban (TEÁOR 56) dolgozók kapták. A második legnagyobb részesedésű csoportot 20 százalékkal a kiskereskedelmi ágazatok (TEÁOR 47) alkották, a következőt 10 százalékkal a szálláshely-szolgáltatás (TEÁOR 55).

A NAV járulékbevallási adatbázisa alapján az ágazati bértámogatásra jogosult ágazatok foglalkoztatotti létszámának mintegy 42 százaléka részesült támogatásban. Az alkalmazottak nélküli mikrovállalkozások és önfoglalkoztatók azonban nem voltak jogosultak az ágazati bértámogatásra. A támogatott ágazatokban a NAV havi járulékbevallást kitöltő foglalkoztatók foglalkoztattainak létszáma 2020 októbere és 2021 márciusa között mintegy 40 ezer fővel, 360 ezerrel 320 ezerre csökkent, közel a 2020. áprilisi szintre esett vissza. Ez ugyanakkor zömmel nem a beáramlás visszaesésének tulajdonítható: a biztosítási jogviszonya körülbelül 3 ezerrel több embernek szűnt meg, mint 2019. október és 2020. március között.⁵ Azt, hogy a program mennyi munkahely megszűnését akadályozta meg, egyelőre nem tudjuk megítélni, ehhez megfelelő hatásvizsgálatra lenne szükség.

⁵ Forrás: NAV 08-as bevallások adatbázisa, lásd 2.5. fejezet.